

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ V.**, bývajúcej v Ž., **2/ J.**, bývajúceho **X.**, **3/ D.**, bývajúceho **W.** **5/ A.** bývajúceho v Ž., **6/ R.**, bývajúceho v Ž., proti žalovanej **J.**, advokátke so sídlom v M., o **zaplatenie 47.951,44 eur**, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 5 C 195/1997, o dovolaní žalobcu 5/ proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 31. mája 2013 sp. zn. 8 Co 206/2013, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **odmieta**.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Martin uznesením z 11. januára 2013 č.k. 5 C 195/1997 - 478, rozhodujúc o náhrade trov konania, žalovanej vo vzťahu k žalobcom 1/ až 3/ náhradu trov konania nepriznal a žalobcom 5/ a 6/ uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy právneho zastúpenia v sume 1.165,70 eur do troch dní od právoplatnosti uznesenia. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že rozsudkom z 26. apríla 2001 č.k. 5 C 195/1997 - 159 bola žaloba pôvodnej žalobkyne K. zamietnutá, pričom odvolací súd, konajúci o odvolaní s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne, rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k žalobcom 5/ a 6/, ktorí trvali na podanom odvolaní, potvrdil, konanie voči žalobkyne 4/ zastavil (návrh na začatie konania vzala späť) a odvolacie konanie voči žalobcom 1/ až 3/, ktorí na odvolaní netrvali, zastavil. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania aplikoval zásadu zodpovednosti účastníka za výsledok konania v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. Úspešná v konaní vo veci samej bola žalovaná, preto jej patrí náhrada všetkých účelne vynaložených trov konania. Vo vzťahu k žalobcom 1/ až 3/ uviedol, že títo žalobcovia sa stali účastníkmi konania ako právni

nástupcovia po pôvodnej žalobkyni, ktorá v priebehu konania zomrela. Keďže uvedení žalobcovia nemali záujem na ďalšom konaní dospel k záveru, že vo vzťahu k nim sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 150 O.s.p., pre ktoré inak úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Žalobcov 5/ a 6/, ktorí trvali na podanom odvolaní a teda mali záujem na ďalšom konaní, zaviazal v súlade s ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. (vo vzťahu k nim nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré by žalovanej náhradu trov konania nepriznal) nahradiť žalovanej účelne vynaložené trovy konania tak, ako boli žalovanou vyčíslené, okrem trov právneho zastúpenia za úkon „písomné podanie z 14.9.1998“ (takéto podanie sa v spise nenachádzalo) a za úkon „písomné vyjadrenie k odvolaniu“ (za tento úkon jej bola náhrada trov priznaná v odvolacom konaní), pričom náhradu cestovného priznal podľa cestovných taríf vlakovej dopravy. Celkove zaviazal žalobcov 5/ a 6/ uhradiť žalovanej trovy právneho zastúpenia v sume 1.165,70 eur.

Krajský súd v Žiline uznesením z 31. mája 2013 sp. zn. 8 Co 206/2013 na odvolanie žalobcov 5/ a 6/ uznesenie okresného súdu potvrdil a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa, ako aj s dôvodmi jeho rozhodnutia, ktoré považoval za súladné s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. Aj podľa jeho názoru pri rozhodovaní o trovách bolo vo vzťahu k žalobcom 5/ a 6/ potrebné aplikovať ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. Ani podľa odvolacieho súdu nebol dôvod v súvislosti s označenými žalobcami úspešnej žalovanej nepriznať náhradu trov konania v zmysle § 150 ods. 1 O.s.p. Vo vzťahu k týmto žalobcom neboli zistené také okolnosti, ktoré by odôvodňovali výnimočné použitie tohto zákonného ustanovenia, neboli žalobcami 5/ a 6/ ani uvádzané a ani inak nevyšli najavo. Pokiaľ odvolatelia tvrdili v odvolaní skutočnosti týkajúce sa merita veci, na tieto neprihliadol. Keďže žalovaná nepodala návrh, ktorým by uplatnila trovy odvolacieho konania, neboli jej odvolacím súdom priznané.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal včas dovolanie žalobca 5/. Navrhol napadnuté uznesenie odvolacieho a tiež súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadami uvedenými v § 237 písm. b/ a písm. f/ O.s.p. K prvej z namietaných vád uviedol, že po poručiťke K. (pôvodnej žalobkyne) nebol dedičom (podľa Notárskej zápisnice z 12.5.1997, N 91/97 ho poručiťka vydedila), čo súdom bolo známe. Napriek tomu, že prejednanie dedičstva nebolo skončené, ho konajúce súdy vyzvali, či trvá na odvolaní podanom pôvodnou žalobkyňou. Jeho kladná odpoveď bola daná z dôvodu, aby súdu oznámil nové skutočnosti v tom smere, že právny zástupca žalovanej porušil pri jej zastupovaní zákon.

Odňatie možnosti konať pred súdom videl v tom, že konajúce súdy ho nepoučili o možnosti požiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, hoci bolo súdom známe, že si pri jeho dôchodku nemôže dovoliť takéhoto zástupcu.

Žalovaná svoje právo vyjadriť sa k dovolaniu žalobcu 5/ nevyužila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že, dovolanie podal včas účastník konania zastúpený advokátom (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či je dovolanie procesne prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V prejednáwanej veci smeruje dovolanie dovolateľa proti uzneseniu, ktoré nevykazuje znaky uvedené v citovanom § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie žalobcu 5/ preto podľa týchto ustanovení prípustné nie je.

Dovolací súd nad rámec vyššie uvedeného poznamenáva, že podľa § 239 ods. 3 O.s.p. je dovolanie proti uzneseniu o trovách konania vylúčené aj vtedy, ak by dovolanie smerovalo proti uzneseniu uvedenému v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.

Vzhľadom na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. a tiež obsah dovolania pristúpil najvyšší súd aj k posúdeniu, či dovolanie dovolateľa nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka (resp. jeho subjektívny názor) o existencii niektorej z predmetných procesných väd; rozhodujúci je výlučne iba záver (zistenie) odvolacieho súdu, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Dovolateľ v dovolaní namietal, že v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. b/ a f/ O.s.p. Dovolací súd preto dôraz kládol na skúmanie opodstatnenosti tejto námietky.

Podľa § 237 písm. b/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Spôsobilosť byť účastníkom konania (civilnoprocesnú subjektivitu) má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 O.s.p.). Odpoveď na otázku, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti dáva Občiansky zákonník. V občianskoprávných vzťahoch majú spôsobilosť byť účastníkom konania predovšetkým fyzické osoby, pričom spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením a zaniká smrťou (§ 7 ods. 1, 2 OZ). Z uvedeného vyplýva, že predpokladom byť účastníkom konania je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti, ktorú vlastnosť žijúca fyzická osoba a teda aj žalobca 5/ nepochybne má (§ 7 ods. 1 OZ). Neopodstatnene preto namieta, že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou podľa § 237 písm. b/ O.s.p.

Pre úplnosť treba dodať, že v prípade, ak by žalobca 5/ bol ako dedič z dedenia platne vylúčený formou vydedenia (§ 469a OZ) a odvolací súd s ním pokračoval v konaní ako s právnym nástupcom po zomrelej pôvodnej žalobkyni, išlo by o postup zmätočný, odporujúci ustanoveniu § 107 ods. 3 O.s.p.. Tento vadný postup odvolacieho súdu by bolo možné

podradiť pod inú v ustanovení § 237 O.s.p. neuvedenú vadu, majúcu za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, t.j. pod dovolací dôvod uvedený v § 241 ods. 1 písm. b/ O.s.p., ktorý však sám o sebe prípustnosť dovolania nezakladá.

V danej veci nejde ani o prípad odňatia možnosti konať pred súdom z dôvodu, že súdy neposkytli dovolateľovi poučenie v zmysle § 5 O.s.p. o jeho práve požiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

V rámci zaručeného práva účastníka na spravodlivý proces, sú súdy povinné poskytnúť účastníkom konania poučenie o tom, aké práva a povinnosti im procesné predpisy priznávajú a ukladajú (§ 5 O.s.p.). Uvedené zákonné ustanovenia nemožno vykladať tak, že súdy sú povinné hneď na začiatku konania poučiť účastníka o všetkých do úvahy prichádzajúcich procesných právach a povinnostiach. Záver o tom, kedy je a kedy nie je namieste poučenie súdu v zmysle § 5 O.s.p., je treba urobiť v každom jednotlivom prípade podľa konkrétne existujúcich okolností (IV. ÚS 41/95). Predpokladom poučovacej povinnosti v zmysle § 5 O.s.p. teda je, že súd v priebehu konania zistí, že účastník, napr. pre svoju nepriaznivú materiálnu situáciu splňa podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, nie je schopný vykonávať samostatne všetky procesné úkony a preto je advokátom zastúpenie potrebné na ochranu jeho záujmov, atď. Skutočnosť, že účastník je takouto osobou, sa súd najmä v prípade, ak táto nie je z vonkajších prejavov účastníka zrejmá, dozvedá až z oznámenia samotného účastníka. Až vtedy, ak súd takúto skutočnosť zistí, má povinnosť pristúpiť k poučeniu účastníka o jeho procesných právach a povinnostiach, t.j. napr. o práve požiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov.

V posudzovanej veci z obsahu spisu vyplýva, že žalobca 5/ v základnom konaní neuviedol v žiadnom zo svojich písomných podaní a ani vo vyjadrení na pojednávaní pred odvolacím súdom, že je osobou, ktorej finančné a majetkové pomery by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov. Pokiaľ v tomto smere poukazuje na „Žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov“ treba uviesť, že sa jedná o žiadosť z 31.8.2013, ktorú žalobca 5/ podal v rámci tohto dovolacieho konania, t.j. po právoplatnom skončení základného konania. Skutočnosť, že by žalobca 5/ nebol schopný vykonávať procesné úkony potrebné na ochranu jeho záujmov, nebola zrejmá ani z jeho podaní a ani z vystupovania v konaní pred krajským súdom.

Za tohto stavu veci nemožno preto súdom nižšieho stupňa vyčítať, že nepoučili žalobcu 5/ o jeho práve požiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30

O.s.p. Súd nižšieho stupňa k takémuto procesnému postupu nemali žiaden dôvod. Napokon, z obsahu spisu vyplýva, že žalobca 5/ bol na pojednávaníach prítomný, odvolací súd vykonal dôkaz aj jeho výsluchom, robil prednesy, písomné podania, navrhoval dôkazy, k vykonaným dôkazom sa vyjadroval. Neopodstatnene preto namieta, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd nezistil ani existenciu žiadneho ďalšieho dôvodu obsiahnutého v taxatívnom výpočte uvedenom pod písmenami a/, c/ a d/, e/ a g/ § 237 O.s.p.. Dovolanie v tejto veci preto ani podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je. Napokon dovolateľ vady uvedené v týchto zákonných ustanoveniach ani nenamietal.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalobcu 5/ smerovalo proti takému uzneseniu odvolacieho súdu, proti ktorému prípustné nie je (§ 239 O.s.p.) a keďže neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jeho dovolanie ako neprípustné odmietol (§ 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 veta prvá O.s.p.) bez toho, aby mohla byť preskúmaná vecná správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

Žalovaná mala v dovolacom konaní úspech, preto jej patrí právo na náhradu trov konania proti žalobcovi 5/, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 veta prvá O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalovanej v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, preto jej neboli priznané.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júna 2015

JUDr. Ivan Machyniak, v.r.

Za správnosť vyhotovenia:

predseda senátu

Zuzana Pudmarčíková